

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗАХВОРЮВАНЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

У статті представлено аналіз динаміки захворюваності студентів ДНУ ім. О.Гончара які за станом здоров'я відносяться до спеціальної медичної групи. Надаються методичні рекомендації щодо організації занять з фізичного виховання для даного контингенту студентів.

Ключові слова: спеціальна медична група, студент, фізичне виховання, захворювання.

Актуальність. Вирішення проблеми формування здорового покоління – один з пріоритетних напрямків розвитку нашого суспільства. Останні десятиріччя характеризуються складними соціально-економічними змінами, а також стрімким зниженням загального рівня здоров'я населення України. Найбільш схильними до негативного впливу соціального середовища, контингентом, вважається учнівська молодь, тому що є не до кінця сформованим у фізичному відношенні індивідумом. Тому особливе значення має вдосконалення системи освіти. Здоров'я нація – важлива умова його благополуччя. Здорова людина має більш високу працездатність, продуктивність труда, тим самим сприяючи збільшенню економічних ресурсів суспільства.

Щороку збільшується відсоток студентів, які за станом здоров'я направляються до спеціальних медичних груп. Згідно з законом України "Про фізичну культуру і спорт" [8] державна політика в цій сфері ґрунтується на таких засадах: визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави; важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; визнання спорту як важливого чинника позитивного міжнародного іміджу держави; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей; гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту; забезпечення різноманітності, високої якості та доступності фізкультурно-спортивних послуг для громадян та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з головних напрямків наукових праць в галузі фізичного виховання у вищій школі є формування здорового, розумово-підготовленого, соціально-активного, морально стійкого, фізично вдосконаленого і підготовленого до майбутньої професії випускника вузу. З цією метою розробляються нові методики організації занять з фізичного виховання студентів і, зокрема, студентів які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи.

Так, питання про комплектування спеціальних медичних груп займає одне з важливих місць в організації навчально-виховної роботи студентів з відхиленнями у стані здоров'я та фізичному розвитку. Одні автори пропонують комплектувати групи з врахуванням стану здоров'я, характеру захворювання, ступеня компенсації та тренуваності без врахування статі та курсу, а інші вважають за необхідне враховувати стать, характер захворюваності, функціональні можливості і стан фізичного розвитку. Але єдиної думки в літературних джерелах ми не виявили, а саме Г.Л. Апанасенко зі співавторами запропонував методику комплектування третьої лікарської групи в медичному університеті в період перших пошуків форм та методів організації занять фізичними вправами студентів з відхиленнями у стані здоров'я та фізичного розвитку. Студенти вказаної групи були поділені на дві підгрупи "А" та "Б". В групу "А" увійшли студенти, які мали незначні відхилення у стані здоров'я та недостатню фізичну підготовленість. В підгрупі "Б" – ті, які мали більш серйозні протипоказання до занять фізичними вправами. Вони займалися у кабінеті лікувальної фізкультури [2].

І. Боднар вказує, що існує два підходи до розподілу дітей на підгрупи: в залежності від характеру захворювання (діагнозу) та залежно від важкості захворювання (функціонального стану) [3].

Також необхідно зазначити, що відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України №4 від 11.01.2006 "Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах" пункт 3.6.4, передбачається: до навчальної секції фізичної реабілітації кафедри фізичного виховання розподіляють студентів, у яких за даними анкетування є відхилення у стані здоров'я. До навчальних груп цієї навчальної секції зараховуються студенти, які за даними особистої медичної карти, медичного обстеження віднесені за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, групи лікувальної фізичної культури або звільнених від практичних занять. Навчальні групи навчальної секції фізичної реабілітації комплектуються за спеціалізаціями з нозологічних ознак (видів захворювань).

Різноманітний підхід науковців і у співвідношенні засобів і змісту занять фізичним вихованням. Зокрема, В.А. Епіфанов стверджує, що програма занять студентів спеціального медичного відділення повинна вбирати в себе засоби лікувальної фізичної культури [7]. Р. Антошук, В. Ільницький у своїй роботі вказують на необхідність застосовування на заняттях виключно вправ загальної фізичної підготовки, але із зниженими вимогами щодо рівня фізичного навантаження [1]. О.Д. Дубогай, В.І. Завацький, Ю.О. Короп стверджують, що доцільно використовувати засоби і методи, визначені програмою з фізичного виховання для студентів вищої школи [6]. На думку Л. Долженко, головним критерієм у виборі засобів оптимального навантаження, повинен бути не діагноз, а функціональні можливості, ступінь тренуваності та компенсаційних можливостей організму [4].

Л. Кожевнікова [9], Ю. Мороз [11], Т.І. Кочергіна [10] у своїх наукових дослідженнях приділяють увагу формуванню свідомого прагнення в студентів до здорового способу життя, шляхом підвищення рухової активності за рахунок поза аудиторних занять, надання необхідних знань про користь, яку приносять фізичні вправи тощо.

Підвищення ефективності роботи зі студентами спеціального навчального відділення кафедри фізичного виховання, А. Єретик, В. Чекмарьова (2012), вбачають впровадження у практичні заняття цього контингенту студентів навчальних комплексів загальнорозвиваючих вправ, із обов'язковим урахуванням відхилень у стані здоров'я.

Л.В. Левків зі співавторами (2012), при дослідженні витривалості в студентів спеціальної медичної групи, виявив, що саме недостатня кількість занять з фізичного виховання у навчальному закладі, а також відсутність у студентів звички самостійно займатись у поза навчальний час є основними причинами низького рівня витривалості студентів.

У питаннях щодо фізичної реабілітації осіб з надлишковою масою тіла та ожирінням в умовах навчання у вузі М. Дуб, К. Мелега, пропонують посилення рухової активності студентів як невід'ємної складової програми зниження ваги в умовах навчання у виші, яку можливо забезпечити шляхом введення систематичних фізичних тренувань (тривалістю 40-60 хвилин не менше ніж три рази на тиждень), що містять різноманітні види аеробних навантажень у поєднанні з фізичними вправами на розвиток гнучкості, сили, координації [5].

Л. Рубан було уперше складено диференційовану комплексну програму фізичної реабілітації для студентів, хворих на різні форми перебігу хронічного обструктивного захворювання легень, з урахуванням ступеня дихальної недостатності для застосування в умовах поліклініки [12].

Отже підсумовуючи усе вищезазначене, необхідно підкреслити, що процес організації та проведення занять з фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи достатньо різноманітний і багатогранний, тому перед викладачем постає завдання виховувати не тільки фізичні та морально-вольові якості студентів, а й сприяти оздоровленню організму та зашкодити можливості прогресування хвороби.

Мета дослідження. Визначити студентів, які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи, проаналізувати динаміку захворювань даного контингенту студентів та запропонувати методику занять з ними.

Завдання дослідження.

1. Визначити кількість студентів, які займаються у спеціальній медичній групі.
2. Проаналізувати динаміку зміни захворювань протягом навчання.
3. Порівняти дані про захворювання студентів 1 курсів 2009, 2010, 2011 рр.
4. Надати методичні рекомендації щодо організації та проведення занять зі студентами спеціальної медичної групи.

Методи та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань нами були використані такі методи:

- ✓ теоретичне вивчення і аналіз наукових і методичних джерел;
- ✓ аналіз документальних матеріалів (постанов, наказів, програм);
- ✓ аналіз особистих медичних карт студентів.

У дослідженні приймали участь 1005 студентів 1-5 курсів Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

Результати дослідження. Згідно даних, отриманих з особистих медичних карт студентів, був проведений аналіз захворювань студентів спеціальної медичної групи п'ятнадцяти факультетів з 1 по 5 курс. Усі діагнози підтверджені лікарями студентської лікарні, та спортивним лікарем кафедри фізичного виховання та спорту.

За результатами дослідження 847 студентів відносяться до спеціальної медичної групи і 158 до звільнених від фізичного виховання, що складає майже 11% загальної кількості студентів.

Розподіливши студентів спеціальної медичної групи за курсами, ми отримали такі показники: I курс – 188 студентів, II курс – 151 студент, III курс – 130 студентів, IV курс – 191 студент, V курс – 187 студентів, відсоткове співвідношення представлено на рис. 1.

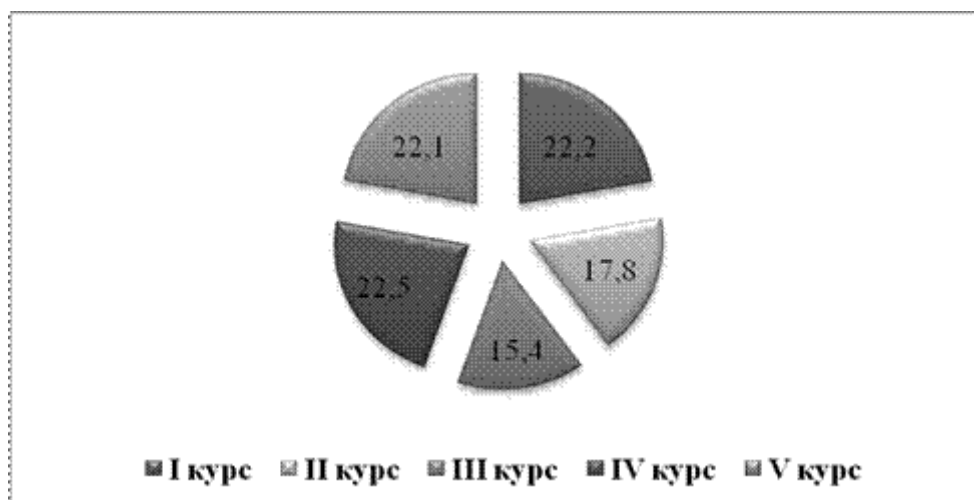

Рис. 1. Співвідношення студентів СМГ 1-5 курсів (%).

Безпосередній аналіз захворювань дав нам змогу розподілити їх, за кількісною ознакою, наступним чином:

- 1 – хвороби серцево-судинної система – 372 студенти;
- 2 – хвороби нирок – 116 студентів;
- 3 – хвороби опорно-рухового апарату – 97 студентів;
- 4 – хвороби органів зору – 95 студентів;
- 5 – хвороби шлунково-кишкового тракту – 69 студентів;
- 6 – хвороби дихальної системи – 57 студентів;
- 7 – хвороби нервової системи – 15 студентів;
- 8 – хронічне обмінне захворювання (ожиріння) – 10 студентів;
- 9 – хвороби ендокринної системи – 6 студентів;
- 10 – хвороби шкіри – 4 студенти;
- 11 – варикозна хвороба – 3 студенти;
- 12 – автоімунне захворювання – 1 студент;
- 13 – хвороби печінки – 1 студент;
- 14 – хвороби органів слуху – 1 студент.

Також, завданням нашого дослідження було порівняння захворювань студентів 1 курсу 2009, 2010, 2011 рр. За результати аналізу даних медичного огляду встановлено, що у 2009 році кількість студентів спеціальної медичної групи склала 130 чоловік, це 1,3% від загальної кількості студентів; у 2010 році – 151 чоловік (1,51%), а у 2011 році – 188 чоловік (1,88%). Чітко спостерігається негативна тенденція збільшення даного контингенту студентів.

Динаміка найбільш розповсюджених захворювань, серед студентів 1-го курсу, протягом трьох років представлена у табл. 1.

Таким чином, у студентській молоді, як і в цілому по Україні, переважають хвороби серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, зору, шлунково-кишкового тракту.

Аналізуючи загальні чинники, які впливають на захворюваність студентів, можна визначити наступні:

- несприятливий стан навколишнього середовища, обумовлений як місцевими умовами мешкання, так і наслідками аварії на Чорнобильській АЕС;
- велике розумове і психічне навантаження під час навчання у ВНЗ;
- незбалансоване і нераціональне харчування;
- низький рівень рухової активності студентської молоді.

Таблиця 1

Види патологій студентів спеціальних медичних груп

Захворювання	Кількість студентів			Середній показник
	2009	2010	2011	
Серцево-судинної система	59	71	84	71
Хвороби нирок	18	12	31	20
Опорно-руховий апарат	16	23	18	19
Хвороби органів зору	12	17	23	17
Шлунково-кишковий тракт	12	15	9	12
Дихальна система	10	4	14	9
Нервова система	2	3	3	3

На нашу думку, заняття з фізичного виховання зі студентами спеціальної медичної групи, повинні проводитись фахівцями із спеціальною освітою, о обсязі навчальних годин передбачених не менше, ніж для студентів основної медичної групи. Кількість студентів 10-12 осіб, що в свою чергу дасть можливість викладачеві максимально індивідуалізувати підхід до студентів з різними захворюваннями, а також здійснювати контроль за самопочуттям студентів під час фізичних навантажень.

В основу занять зі студентами спеціальної медичної групи покласти засоби лікувальної гімнастики, вправи загальної фізичної підготовки, елементи спортивних і рухливих ігор, а також нетрадиційні методи оздоровлення організму.

Висновки. Вищевикладене дає нам змогу стверджувати, що, нажаль, з кожним роком кількість студентів які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи – збільшується.

У зв'язку з великим навчальним навантаженням і стресовими ситуаціями під час навчання, малорухливим способом життя, нераціональним харчуванням, недостатньою кількістю занять з фізичного виховання збільшується кількість студентської молоді, яка має захворювання серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту.

Студенти спеціальної медичної групи повинні обов'язково займатися на заняттях з фізичного виховання, викладач повинен чітко регламентувати і контролювати фізичні навантаження під час занять, здійснювати

індивідуальний підхід до студентів, у зв'язку з наявністю у даного контингенту різних нозологій захворювань, надавати інформацію щодо використання засобів фізичної культури для фізичної реабілітації, самовдосконалення і покращення самопочуття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антощук Р., Ильницький В. Функциональное состояние сердечно-сосудистой системы у студентов специальной медицинской группы при занятиях физическими упражнениями / Р. Антощук, В. Ильницький // Олімпійський спорт і спорт для всіх: IV Міжнар. наук. конгрес. – К., 2000. – С.332.
2. Апанасенко Г.Л. Распределение студентов на медицинские группы для участия в учебных и внеучебных занятиях физическими упражнениями / Апанасенко Г.Л., Волков В.В., Науменко Р.Г. // Тези докл. I Всесоюзной научной конференции "Физическое воспитание студентов медицинских и фармацевтических институтов в системе подготовки специалистов здравоохранения". – Харьков, 1985. – С. 32.
3. Боднар І.Р. Теорія, методика і організація фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи : [навч.-методичний посіб.] / І.Р. Боднар. – Львів, Українські технології, 2005. – 48с.
4. Долженко Л. Оптимизация физического воспитания в вузе на основе учета уровня физического здоровья / Долженко Л. // Олімпійський спорт і спорт для всіх: IV Міжнар. наук. конгрес. – К., 2000. – С.362.
5. Дуб М. Сучасні підходи до фізичної реабілітації осіб з надлишковою масою тіла та ожирінням в умовах навчання у виші / Дуб М., Мелега К. // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. Вип. 16: у 4-х т. – Л. : ЛДУФК, 2012. – Т. 3. – С. 87-94.
6. Дубогай О.Д. Методика фізичного виховання студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи: [навч. посібник] / Дубогай О.Д., Завацький В.І., Короп Ю.О. – Луцьк: Надстир'я, 1995. – 220с.
7. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура: Справочник. / Епифанов В.А. – М.: Медицина, 2001. – 453 с.
8. Закон України "Про фізичну культуру і спорт". – Документ 3808-12, остання редакція від 15.05.2011 на підставі 3236-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.
9. Кожевнікова Л. Здоровий спосіб життя студентів вищих навчальних закладів України / Кожевнікова Л., Коржевський М. // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції . – Дніпропетровськ: Вид-во "Нова Ідеологія", 2012. – С.127-131.
10. Кочергіна Т.І. Чинники впливу навчально-виховного процесу на спосіб життя студентів / Кочергіна Т.І., Жиленко М.В., Чернишева Т.М. // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції . – Дніпропетровськ: Вид-во "Нова Ідеологія", 2012. – С.131-134.
11. Мороз Ю. Здоров'я молоді – пріоритетний напрямок державної політики / Мороз Ю. // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ: Вид-во "Нова Ідеологія", 2012. – С.160-165.
12. Рубан Л. Вплив засобів фізичної реабілітації на стан дихальної системи студентів при хронічному обструктивному захворюванні легенів / Рубан Л. // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. Вип. 16 : у 4-х т. – Л. : ЛДУФК, 2012. – Т. 3. – С. 177-182.

Подано до редакції 02.07.12
